

Христо Ботйовъ — това е нашата национална цивилизация: нашата литература, нашето изкуство, нашето минало и бъдаще.

Като политикъ-публицистъ, Христо Ботйовъ дигна честъта на идеала, който е идеалъ на „братята сиромаси“, по-горѣ отъ безчестието на деня.

Като художникъ, българскиятъ поетъ слѣ идеята съ живота, изкуството съ науката, и сътвори пѣсень на борбата и на красотата въ борбата.

Борба и пѣсень — у Христо Ботйовъ е едно и също нѣщо; но и политиката е една пѣсень, когато тя е едно хармонично съединение на идеята и дѣлото, когато тя докосва историческото развитие и бѣлжи лжечарното бъдаще.

Христо Ботйовъ бѣше стѣпилъ съ юнашки нозѣ въ живота и като библейския Мойсей посочи бъдащия Ханаанъ — „царството на разумътъ“, къдѣто се надига богътъ на робитѣ —

На когото щатъ празнуватъ

Денътъ скоро народитѣ . . .

Но този смѣлъ жестъ на българския поетъ прѣд-ричаше и реакция противъ неговитѣ идеи, противъ неговата художествена пѣсень и, най-сетнѣ — противъ него като човѣкъ.

Христо Ботйовъ публицистътъ, политикътъ и художникътъ учи какъвъ трѣбва да бѣде политика, публициста и поета, кому да служи и на чий богъ да се кланя. Въ съчиненията на нашия човѣкъ тие въпроси сѣ поставени ясно съ тѣхнитѣ недвусмисленни отговори.

Но ако бъдащето поколѣние вникне въ смисъла на Ботйовитѣ идеи?

Но ако бъдащето поколѣние се опита да служи съ честъ на идеята?

Ако се научи то да говори на лъжата не както говорятъ филистеритѣ, а както учеше поета?